

Feladatukat a meglévő készletekből, előre kijelölt helyeken közúti és vasúti TS uszályhidak megépítése, fenntartása és szükség szerinti helyreállítása jelenti.

A helyreállító alakulatok alkalmazhatók önállóan, vagy az MN hasonló feladatra kijelölt helyreállító erőivel együttműködve.

A fenti elemzésben a parancsnokok és törzsek ilyen irányú felkészítéséhez kívántam nem a teljesség igényével segítséget nyújtani.

Egyértelmű, hogy a cikkben leírtak, esetleges kinyilatkoztatások nem megdönthetetlenek. Jelenlegi védelmi koncepciónk is naponta vet fel új, megválaszolatlan kérdéseket, ez pedig minden eddigi elgondolás vizsgálatát igényli.

A védelmi doktrína fő célkitűzései megvalósítását, hazánk védelmét, egy esetleges agresszió elhárítását a békében történő hatékony felkészítés jelenti, amely ideológiai, gazdasági, katonai kérdésekben egyaránt fontos döntéseket igényel.

A korszerű anyagmozgatás aktuális kérdései és feladatai

Szrenka Antal őrnagy

Felvetődhet a gondolat, hogy a jelen gazdasági helyzetben az MN egyre szűkülő anyagi lehetőségei időszakában időszzerű téma-e a korszerű anyagmozgatás aktuális kérdéseit elemezni. Célszerű ezzel a gondolattal részletesebben foglalkozni, a téma belső összefüggéseit is elemezni, valamint az MN jelenlegi helyzetét vizsgálni, összehasonlítani a népgazdaság anyagmozgatási helyzetével mielőtt választ adnánk a kérdésre.

' Mit takar az anyagmozgatás fogalma az MN-ben és mit a népgazdaságban?

— Az MN-ben az anyagmozgatás fogalma alatt az anyagok rakodásával, rövidtávú (belső) szállításával, tárolásával, készletezésével kapcsolatos műveletek összességét értjük, amely nem jár együtt az anyag alak-, vagy állapotváltozásával.

— A népgazdaságban az anyagmozgatás fogalma alatt a társadalmi újratermelési folyamat minden fázisában előforduló, az anyagok, félkész és késztermékek, illetve áruk nem nagy távolságú helyváltoztatását célzó olyan tevékenységet értünk, amely nem jár együtt alak-, vagy állapotváltozással és amely kézi munkával, vagy sajátos eszközökkel, gépekkel, berendezésekkel — elsősorban területi korlátokon belül — megy végbe.

A két fogalom összehasonlításából azonnal kitűnik, hogy a népgazdaságban használatos bővebb, komplexebb. Ebből adódik, hogy másabb jellegű feladatot kell megoldani és így a technikai eszközök között is különbség van. Míg a népgazdaságban a gyártási folyamatokban a folyamatos üzemelésű anyagmozgató gépeket, eszközöket (szállító szalag, görgős szállítópályák, konveorok stb.) alkalmazzák a leggyakrabban, addig az MN-ben a szakaszos üzemelésűeket (targoncák különböző típusai, daruk stb) használjuk. Ezeket figyelembe véve a népgazdaságban alkalma-

zott anyagmozgatási folyamatok teljeskörűen nem, hanem néhány eleme található meg az MN-ben. Ezért a teljeskörű összehasonlítás is téves eredményre vezetne.

Az anyagmozgatás helyzete

A végrehajtott nemzetközi termelékenységi színvonal összehasonlítási számításainak eredményei azt jelzik, hogy a népgazdaságban az élömun-ka alacsony hatékonyságának az egyik oka a kiegészítő tevékenységek, ezen belül a nagy létszámot lekötő anyagmozgatási, szállítási, raktározási tevékenységen foglalkoztatottak magas aránya, e munka gépesítettségének, automatizáltságának és szervezetszervezésének alacsony színvonala. Ezt jól példázza az, hogy a főfoglalkozású anyagmozgatók több mint a fele (56⁰/₀-a) 1985-ben is kézzel dolgozott. Az anyagmozgatás nagy hányada 63,4⁰/₀ egyúttal nehéz fizikai munka is, amelyet gyakran kedvezőtlen körülmények között teljesítenek a dolgozók. Ez a kedvezőtlen helyzet elsődlegesen a közlekedésben végzett anyagmozgatások során tapasztalható (vagonból ömlesztett áru kirakása stb.).

A népgazdaságban az anyagmozgató géppark is kezd elöregedni (a gépek egynegyede nullára le van írva). Ez a folyamat várhatóan tovább romlik, mivel a gépek beszerzése csökkenő tendenciát mutat, valamint a selejtezések erőteljesen visszafogottak.

Az előzőekben leírtaktól élesen eltérő néhány vállalat anyagmozgatási kultúrája. A népgazdaságban már megtalálhatók olyan raktározási és anyagmozgatási technológiák, melyek számítógép vezérlésűek, jelentős anyagforgalmat lebonyolító raktárak teljes felügyeletét néhány ember látja el. A számítógép az anyagmozgatás vezérlésén túl, naprakészen nyilvántartja a raktári készletet, könyveli a különböző anyagmozgatókat.

Ez a néhány példa jól tükrözi, hogy a népgazdaságban is milyen jelentős különbségek vannak az anyagmozgatás gépesítettségi színvonala között. Megtalálható a kezdetleges, elavult módszerektől kezdve a csúcstechnikát jelentő számítógépes vezérlési rendszerekig, az elhasználódott, nullára leírt, de még üzemelő géptől a most vásárolt TOYOTA tárgoncáig minden.

A Magyar Néphadsereg anyagmozgatási rendszerére is jellemző ez. Megtalálható az elavult „nullára leírható” rakodógéptől kezdve a népgazdaságban közepes technikai színvonalat képviselő egy-két éves (visszafogott beszerzésekből adódóan néhány darab) is. A modernebb, fejlettebb technikai színvonalat képviselő rakodógépekkel, felrakógépekkel, automatizált álványkiszolgáló rendszerekkel azonban nem rendelkezünk.

Az MN-ben a 70-es évek közepéig egységes koncepció és felelősség meghatározás hiányában az anyagnem felelős szolgálatok önállóan szerettek be anyagmozgató és rakodó gépeket. Ennek következtében a gépek és eszközök sokféle típusa került a rendszerbe, melynek az üzemeltetési és üzemeltetési rendszere nem lett kialakítva, vagy csak helyi kezdeményezések alapján alakították ki. Ezek a problémák még ma is hatnak. Például: felméréseink alapján — az elmúlt években szükségszerűen végrehajtott selejtezés ellenére — (mintegy 90 db elavult, elhasználódott

rakodógép lett kiselejtezve) napjainkban még mindig mintegy 130 típus van rendszerben.

Az MN KSZF-ség 1973-tól lett az anyagmozgató gépek és eszközök anyagnem felelőse. Az MN-ben ez időtől számítható tehát egységes — az alkalmazottakkal egyeztetett — elvek szerint az ország és a szolgálat mindenkorai pénzügyi lehetőségei függvényébeni beszerzés.

Tudományos alapon kidolgozott elgondolás és a szükséges tapasztalatok hiányában, továbbá a népgazdaságban és egyes baráti hadseregekben (NDK—NNH, CSN) anyagmozgatói rendszerek (raklapos egység-rakományok, ehhez kialakított emelővillás rakodógép) példájára a néphadseregben nem került kellő módon érvényesítésre az az elv, melyet a jövőben kiemelten kell érvényesíteni, hogy *a békében alkalmazott eszközök legyenek alkalmasak a háborús rakodási feladatok végrehajtására is.*

Így kerültek a rakodódaruk a terepjáróképességgel rendelkező tagozatban is közúti alvázra, illetve a laktanyai anyagmozgatásban nagyobb hangsúlyt kaptak az emelővillás targoncák. Ezek közül is egy rosszul értelmezett takarékosági elgondolás kapcsán az elektromos emelővillás targoncák.

Az anyagmozgató területén új fejezet kezdődött az 1980-as évben, amikor felsőszintű utasítások egységesen szabályozták le a néphadsereg raktárgazdálkodási és anyagmozgatói rendszerét.

Az utasítás és az intézkedés szabályozza a felsőszintű gazdálkodó szervektől kezdve a katonai szervezetekig mindenkinek az anyagmozgatóban a helyét, szerepét és feladatait. Kidolgozásra kerültek a rakodási technológiák, melyek pontosítása, korszerűsítése a lendületes kezdet után visszaeset. *Ennek több oka is van:*

— a kezdeti időszakban nagy számban kerültek az MN rendszerébe a rakodógépek és egység-rakomány-képző eszközök;

— első időszakban ez egy gazdag kidolgozási lehetőséget kínáló területként jelentkezett, az itt dolgozó állomány szép alkotói sikereket ért el;

— napjainkra jelentősen csökkent a rakodógépek beszerzési üteme, egyre kevesebb a rakodási technológiák kidolgozása szempontjából szabad terület, illetve az állomány figyelme más irányba terelődött át és csökkent a kezdetben tapasztalt intenzitás.

A 80-as évek közepére a népgazdasági bázison végrehajtott rakodógép-kezelői, karbantartói kiképzések elsődlegesen a néphadsereg bázisára tevődtek át. Jelenleg évente a néphadsereg bázisán mintegy 500 fő kerül kiképzésre és kap a népgazdaságban is elfogadott kezelői igazolványt. Egyre inkább előtérbe került az a törekvés, hogy költséges és nem minden esetben megbízható népgazdasági javító-bázisokról térjünk át a néphadsereg javító-bázisára. Így kerültek kialakításra a Kapoly, Törökbálint, Táborfalva helyőrségekben rakodógép javító műhelyek, illetve az alkatrész jobb ellátása érdekében alkatrész boltok.

A békében jelentkező nagy súlyú és méretű terhek gépesített rakodási igényével párhuzamosan megjelent a háborús ellátási rendszerben is a rakodások gépesítésének igénye.

Ebben a témában szoros együttműködés alakult ki az MN 5232, MN Fegyverzet-technikai Szolgálat és az MN KSZF-ség között. Az együttes

munka eredményeként kialakult az az eszközrendszer, amely egyaránt alkalmas a különböző méretű és tömegű anyagok gépi rakodására, mind a béke, mind a háborús viszonyok között is. Az eszközrendszer csapatpróbája, a különböző gyakorlatok során történő alkalmazásának, valamint a bemutatókon szerzett tapasztalatok alapján 1988 májusában az MN FVTFCFSF-ség és az MNHF-ség Tudományos Tanácsai az elfogadására és bevezetésére javaslatot tettek.

A 80-as évek második felében a népgazdaság nyújtotta lehetőségek csökkenésével párhuzamosan évről évre jelentősen csökkent a hadsereg részére az anyagmozgatás és rakodásgépesítés céljára biztosított költségvetés. Ez először a háborús rakodási rendszer korszerűsítésére biztosított költségvetési előirányzat csökkentésében, majd teljes mértékű megvonásában, később a béke anyagmozgatási tevékenység korszerűsítésére fordítható költségvetési előirányzat csökkentésében nyilvánult meg. Ebből adódóan a mennyiségi fejlesztés helyett a minőségi, racionális fejlesztés irányát, vagy a biztosított költségvetési előirányzat függvényében a jelenlegi színvonal szintentartásával kapcsolatos feladatokat célszerű meghatározni.

A korszerű anyagmozgatási rendszer csapattagozatban a legnagyobb akadályozó tényezője, hogy a raktárak nagy többsége nem alkalmas az anyagmozgató gépek alkalmazására. Elsődleges gondként jelentkezik, hogy a nyílászárók mérete, a padozat teherbírása, a raktár magassága nem felel meg a gépesített anyagmozgatás követelményeinek. Ezeken kívül gondot jelentenek az emeletes raktárak, ahol szintenként külön kell megoldani az anyagmozgatás problémáit és külön figyelmet kell fordítani az anyagoknak a szállító gépjárművek rakodási szintjére történő lejuttatására.

Az előzőekben leírt problémákat a hadsereg alaprendeltetését, valamint az anyagmozgatás gépesítettség tagozatonkénti szükségletét figyelembe véve a rendelkezésre álló forrásokra alapozva az anyagmozgatás korszerűsítésekor rendező elveket szükséges kialakítani és alkalmazni. *Jelenleg az alábbi rendező elvek alapján végezzük ezt a tevékenységet:*

— MN Közlekedési Szolgálat költségvetéséből „M” szükséglet biztosítása céljából csak olyan eszközöket szerzünk be, melyek a népgazdaságból nem biztosíthatók le, illetve a kiképzéshez és fenntartáshoz szükségesek;

— a rakodásgépesítés eszközrendszerét népgazdasági bázisra alapozzuk, olyan eszközök kiválasztásával, amelyekből a népgazdaság megfelelő mennyiséggel rendelkezik, mozgósítás során a néphadsereg részére megbízható módon összegyűjthetők és átadhatók;

— békében rakodógépekből és eszközökből csak olyan mennyiséget rendszeresítünk, mely az adott katonai szervezet napi élete anyagi-technikai biztosításából, kiképzéséből adódó rakodási igényeket biztosítja. Ennek megfelelően a HKSZ „M” elrendelésekor a rakodási igények kielégítése érdekében a meglévő gépeken és eszközökön túl alkalmazni szükséges a rendelkezésre álló kézi anyagmozgatási lehetőségeket, valamint tervezni célszerű a népgazdaságból ideiglenes rakodókapacitás igénybevételét is;

— az eszközök beszerzésével egyidőben szükséges megoldani az üzemeltetési és üzemeltetési kérdéseket, alkatrészellátásukat („M” esetén

a népgazdaságból történő lebiztosítással egyidőben az alkatrészek lebiztosítását is);

— tipizált, ugyanakkor többfajta rakodási feladatra alkalmas (képes legyen kiegészítő felszerelések alkalmazásával kiváltani a terepjáró rakodógép és a forgó rakodógép funkcióit is), elsősorban hazai gyártmányú, illetve szocialista relációból származó gépeket célszerű beszerezni;

— elsődlegesen a — kipufogócsőre felszerelhető katalizátorokkal ellátott — motoros emelővillás targoncák rendszeresítése és alkalmazása, elektromos emelővillás targoncákat csak olyan helyeken, ahol a raktárak és a tárolt anyagok sajátosságai ezt megkövetelik;

— a rakodógépeket a katonai szervezetben belül egy anyagi, fegyvernemi szolgálat részére kizárólagos használatra kiadni nem célszerű, a jelentkező rakodási igényeket rakodó járáttal indokolt megoldani;

— rakodógépekkel és egységtrakományképző eszközökkel történő ellátásnál elsődlegesséket szükséges biztosítani a nagy anyagforgalmat lebonyolító, vagy nagy raktári készlettel rendelkező raktárak és a kézi anyagmozgató kapacitással kevésbé rendelkező katonai szervezetek részére;

— a rakodógépekhez alapvetően a rakodáshoz szükséges megfogó szerkezeteket és eszközöket (villa, horog, hótolólap, kanál stb.) az MN KSZF-ség költségvetéséből szerzi be és térítésmentesen biztosítja;

— az ezen felül jelentkező eszközöket az igénylő katonai szervezet saját költségvetéséből szerezze be;

— az MN KSZF-ség csak a szállítási lánc során jelentkező rakodási feladatok kielégítésére, valamint a belső raktári anyagmozgatásra (a raktári tárolóeszközök, állványrendszerek kivételével) szerez be anyagmozgató gépet és egységtrakományképző eszközt;

— a rakodógépek célszerű alkalmazása érdekében az alkalmazó katonai szervezet köteles rakodási technológiákat kidolgozni, azokat folyamatosan pontosítani és korszerűsíteni;

— az egységtrakomány képzése terén a felsőszintű gazdálkodó szervezeteknek célszerű a szakanyagukra vonatkozó felelősségét érvényesíteni, ezzel kapcsolatosan szakmai segítséget nyújtani és folyamatosan a végrehajtást ellenőrizni, az egységtrakományképző eszközök korszerűsítésével kapcsolatos igényt az MN KSZFI-nek megküldeni.

Az előzőekben leírt rendező elvek betartása hosszú távon, véleményünk szerint egy rendezett rendszerbeállítási, rendszerbentartási, kivonási folyamatot, valamint MN költségvetését kímélő beszerzést eredményez úgy, hogy a rendszerben levő gépek alkalmazását az optimális felé tudjuk elmozdítani.

Az 1986-ban beindított rendezési folyamat eredménye alapján megállapítható, hogy nincs meg a kellő összhang az állománytáblában, hadinormában meghatározott szükséglet, a tényleges szükséglet és a helyszínen levő anyagmozgató gépek és egységtrakományképző eszközök között. Ebből adódóan számolni lehet azzal, hogy bizonyos katonai szervezeteknél az eddigi túlbiztosítást megszüntetjük és a rakodógépeket feljavítás után más katonai szervezetnek adjuk ki, illetve központi tartalékokat képezünk.

A rendelkezésekkel egyidőben a rakodógépek jelenlegi mennyiségi keretén belül belső szerkezetátalakítást célszerű végrehajtani *az alábbiak alapján:*

— az elektromos emelővillás targoncák száma jelenleg indokolatlanul magas, a kialakított rendezőelvek alapján lényegesen tudjuk csökkenteni a darabszámukat és ezzel megnövelni a motoros emelővillás targoncák számát;

— a terepjáró rakodógépek nem alkalmasak azokra a feladatokra, melyek végrehajtására rendszerbe kerültek, ezért a rendszerből az elhasználódásuk ütemének megfelelően kivonásra kerülnek, helyettük motoros emelővillás targoncák kerülnek beszerzésre;

— a forgó rakodógépeket elsődlegesen műszaki munkák végzésére használják, a teljesített üzemórák elenyésző hányadát teljesítik rakodási feladatok elvégzésére, ezért célszerű ezeket is az elhasználódásuk mértékében a rendszerből kivonni és helyettük motoros emelővillás targoncákat beszerezni;

— ezek ellensúlyozása érdekében viszont olyan motoros emelővillás targoncákat célszerű beszerezni, melyek megfelelő kiegészítő berendezésekkel ellátva képesek a forgó rakodógép és a terepjáró rakodógép funkcióit is kiváltani.

Az előzőek után felvetődhet néhány kérdés, mint helyesen gondolkodunk-e, miért gazdaságosabb a motoros emelővillás targonca alkalmazása, mint az elektromos emelővillás targoncáé? Miért nem alkalmasak a terepjáró rakodógépek terepen történő rakodása? *Ezekre a kérdésekre válaszolva az alábbiakat lehene összegezni:*

1. Az elektromos emelővillás targoncák rendszerbentartási ideje alatt átlagban 3—4 alkalommal szükséges az akkumulátorok cseréje. Ez a jelenlegi beszerzési árakat figyelembe véve elérheti, esetenként meg is haladja egy új elektromos targonca beszerzési árát. A másik gond, hogy a szerkezeti felépítésből adódóan csak rövid időtartamban üzemeltethető (6—10 óra), utána az akkumulátorokat töltésre fel kell kötni. A következő, hogy a kezelésre érzékenyebb, mint a motoros emelővillás targonca, a kezelőszemélyzete állandó változásából adódóan (nincs megfelelő gyakorlatuk) több a meghibásodások száma és a javítási költsége magasabb.

2. A terepjáró rakodógép valójában (a katonai értelmezések szerint) nem terepjáró. Nem képes a nehéz terepen közlekedni, az alacsony menetsebessége (20—25 km/óra) nem sorolható be a szállító oszlopokba, hosszútávú meneteket nem képes teljesíteni. A béke anyagmozgatásnál a nagy méretei miatt nem tud csapattagozatban a raktárakba bejárni.

3. A forgó rakodógép alapvetően a műszaki munkák (árokásás, földmunkák, alapásás) elvégzésére alkalmazzák, míg a rendeltetése a szállítás során jelentkező rakodási feladatok (ömlesztett, egységgrakományba képzett anyagok) végzése. A helytelen alkalmazásból adódóan gyakori a meghibásodása, a nagyjavítása aléri az új gép beszerzési árának 70—100%-t is.

Az elmúlt években elvégzett csapatpróbák, levezetett gyakorlatok tapasztalatai azt bizonyítják, hogy erre a legalkalmasabb a KAPOSGÉP

által gyártott UNIRAK-800-as rakodógép. Ez a gép a megfelelő kiegészítő berendezésekkel képes a fent megfogalmazott követelmények kielégítésére. Az MN KSZF-ség elgondolása, hogy az UNIRAK-800 rakodógéphez térítésmentesen biztosítja:

- rakodóvillát,
- rakodó gerendát,
- tolólapot.

A géphez ezeken túl még egyéb kiegészítő berendezések is csatlakoztathatók:

- rönkfafogó,
- árokásó,
- betonkeverő stb., melyek beszerzését az MN KSZF-ség saját költségvetéséből nem tervezi. A beszerzéshez szükséges pénzfedezetet az alkalmazó katonai szervezeteknek kell kigazdálkodni és a beszerzést önállóan végezni.

*Az anyagmozgatás korszerűsítési elgondolás új technikai eszközeinek
(motoros emelővillás targonca, önrakódó darus gk.)
főbb harcászati-technikai adatai*

Megnevezés	Mér- ték- egység	UNIRAK- 800 motoros em. vill. targ.	KCR-6000 hidraulikus önrak. daru	Meg- jegyzés
1.	2.	3.	4.	5.
Legnagyobb szélesség	mm	3320	A vezető- fülke mögé szerelhető, nem jelent plusz méretet	
Legnagyobb hosszúság	mm	1800		
Legnagyobb magasság	mm	2300		
A gép tömege (kanállal)	kg	3650	1050	
A motor teljesítménye		50	A gk. telje- sítménye	
Maximális sebesség	km/h	13		
Kezelőszemélyzet szám	fő	1	gk. vez.	
Rakodási magasság	mm	3200	—	
Hasznos teheremelő képesség	kg	800	1500	
— kitolt teleszkóppal	kg	—	1100	
— mechanikus toldattal	kg	—	700—850	
Karkinyúlás oszlop- középtől	mm	—	3800	
— kitolt teleszkóppal	mm	—	5000	
— mechanikus toldattal	mm	—	6000—7000	
Kiegészítő felszerelések				
— palettázó vill. daru- horog	—	—	X	KSZF-ség térítésmentesen biztosítja
— kanál	—	X	—	
— tolólap	—	X	—	
— emelőgerenda	—	X	—	
— — — — —	—	—	—	
— betonkeverő	—	X	—	Katonai szervezet saját kv. saját kv.-ből beszerezheti
— árokásó	—	X	—	
— seprő adapter	—	X	—	

Az anyagmozgatás korszerűsítési elgondolásunk kialakításánál azonban következetesen figyelembe kell vennünk azt, hogy ez a feladat melyik ellátási tagozatban valósul meg. Minden ellátási tagozatnak más a sajátossága. Ebből adódóan célszerű *két nagy csoportot kialakítani*:

1. Csapattagozat, ezen belül is
 - szárazföldi csapatok,
 - légvédelmi repülő csapatok.

2. Központi tagozat.

1. *A csapattagozatban* a gépi rakodás alapvető eszközének az önrakodó darus gépkocsit célszerű tekinteni, ebből a katonai szervezet nagyságát, feladatait, sajátosságait figyelembe véve szállító rajonként 1—2 db-ot szükséges rendszerben tartani. Az önrakodó darus gépkocsi alapfunkciója a szállítási funkció megmarad és kiegészül egy rakodási funkcióval. Ebből adódóan képes a szállító alegységgel együtt mozogni, nem igényel külön kezelő személyzetet, a terhek gé mre történő felkötését, ill. oldását a rakodásra kerülő gépjármű vezetője végzi.

Az önrakodó darus gépjármű azonban teljeskörűen nem tudja elvégezni a rakodási feladatokat, ezért megfelelő kézi anyagmozgatási technológiával (kézi anyagmozgatást könnyítő eszközök felhasználásával) szükséges kielégíteni, illetve dandár- (ezred-) tagozatban és attól felfelé motoros emelővillás targoncával. *Itt szükséges különbséget tennünk a szárazföldi és légvédelmi, repülő csapatok között.*

a) A szárazföldi csapatoknál motoros emelővillás targonca kategóriában az UNIRAK-800 típusút tervezzük alkalmazásba venni. A gép nagy mozgékonyaságú, rendszeresített adapterei révén sokoldalúan alkalmazható rakodógép. Előnye még, hogy míg az adaptereket gyorsan és külső segítség nélkül tudja a kezelő csatlakoztatni a géphez. A gép béke anyagmozgatási feladatokon túl képes teljesíteni a háborús anyagmozgatási követelményeket is. Hátránya, hogy a kis bejárati ajtókkal rendelkező raktárakban nem tud dolgozni és szélesebb közlekedő folyosót igényel az állványok között, melyek a hagyományos motoros emelővillás targoncáknál korábban is gondként jelentkeztek. Ezért az ilyen raktárakban gyalogvezérlésű kis helyigényű rakodógépeket kívánunk használatba venni, de ezek jó minőségű (sima) padozaton képesek csak dolgozni, melyet a katonai szervezeteknek saját költségből célszerű megcsinálni.

b) Légvédelmi, repülő csapatoknál is alapvetően a szárazföldi csapatoknál az előzőekben leírt eszközöket célszerű működtetni, de a repülőgépek, légvédelmi eszközök kiszolgálási sajátosságaiból adódóan a hagyományos működtetésű motoros emelővillás targoncát, vagy amennyiben az indokolt elektromos emelővillás targoncát is szükséges alkalmazni.

2. *Központ tagozatban* az előzőekben leírt technikai eszközök az anyagmozgatás speciális igényei alapján nem tekinthetők alapeszköznek. Itt célszerű a hagyományos működési rendszerű motoros emelővillás targoncákat, ahol a raktározási körülmények megkövetelik, elektromos emelővillás targoncákat alkalmazni. Itt alapvető rakodási feladat, hogy szállító járműről (vagy oda) az anyagok rakodása a raktárakba, ahol az állványrendszerek között kell a rakodógépnek könnyen mozogni, de ez

a mozgékonyág nagy teherbírással, esetenként magas emeléssel is kell, hogy párosuljon.

Az előzőekben leírtak első olvasásra úgy tűnnek, hogy ismét rengeteg típus fog az MN-ben megjelenni. Véleményünk az, hogy ezek a feladatok összességében (beleértve a laktanya belső szállításait segítő elektromos szállító targoncákat is) mintegy 30 típusal megoldható — jelenleg 130 típust kell üzemeltetnünk — és elkerülhető az, hogy a laktanyában a sajátosságok figyelembe vétele nélkül kiadott rakodógépek kihasználatlanul álljanak. Ezzel a gépek műszaki állapota is jelentősen javítható lenne.

Az anyagmozgatás gépesítésével a parancsnoki állományból is szükségessé válik egy eddigtilt eltérő szemléletmód kialakítása. *Hiába gépesítünk, ha ezt nem követik:*

- a raktárak, raktározási rend kialakítása;
- az anyagok gépi rakodásához történő előkészítése (egységgrakományképzés);
- a rakodási technológiák kialakítása;
- a gépesített anyagmozgatás beépítése a napi ellátás, valamint a magasabb harcckészültség és a háborús ellátás rendszerébe.

Az MN Közlekedési Szolgálat önmagában nem képes ezeket a feladatokat felvállalni. Itt fontos szerepe van a katonai szervezetek parancsnokságaitól kezdve a magasabbegység-, seregtest-parancsnokságokon keresztül az MN fegyvernemi főnökségig, felsőszintű gazdálkodó szervekig mindenkinek. A gépesített anyagmozgatásból adódó új gondolkodási mód kialakításában elsődleges szerepet játszanak a tanintézetek, melyeknél célszerű ezt a témát oktatni.

A rakodásgépesítés korszerűsítése az utóbbi időben egyre jobban előtérbe került, melyben nagy segítséget adott az 1988-ban megtartott MN FVTFCSF-ség és MN HFCSF-ségi Tudományos Tanácsok együttes ülése. Itt elfogadásra került a háborús anyagmozgatási rendszer, annak technikai elemei. Sajnos az MN szűkülő anyagi lehetőségei miatt ennek a beindítására nem került sor. Ettől függetlenül úgy gondoljuk, hogy a jelen helyzetben célszerű az elgondolások kimunkálását végezni és a hadsereg korszerűsítésekor ezt pontosítva abba beépíteni. Ha ezt elmulasztjuk akkor egy esetleges nagyobb anyagi lehetőségeknél ismét nem a minőségi fejlesztés felé, hanem a mennyiségi irányba mozdulnánk.

Ezek a hibák a 70-es években bekövetkeztek, melyek negatív hatásait most a fenntartásban súlyosan érezzük.

Az MN közlekedési szolgálat parancsnoki és törzsvezetési gyakorlatának főbb tapasztalatai

Sáfár Bálint ezredes, Tóth Bálint mk. alezredes

Az MN kiképzési és felkészítési rendjének megfelelően, az MN HFCSF (HM h.) elvtárs követelményei alapján 1988. szeptember 5. és 10. között egyoldalú többfokozatú parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat került levezetésre az MN közlekedési szolgálat valamennyi tagozatának vezető szervei és kijelölt törzsei részvételével.